

CHIẾN THẮNG ĐỒNG LỘC

GIÁ TRỊ LỊCH SỬ VÀ HIỆN THỰC

PGS, TS ĐÀO DUY QUÁT

Nguyên Phó Trưởng ban Thường trực Ban Tư tưởng - Văn hóa Trung ương,

Cựu chiến binh Trung đoàn Phòng không 210

Biết nhìn lại quá khứ là cách chuẩn bị hành trang tốt nhất để đi tới tương lai!

Nhân kỷ niệm 50 năm chiến thắng Đồng Lộc, đồng chí Đào Duy Quát, cựu chiến binh của Trung đoàn Phòng không 210, Quân chủng Phòng không-Không quân, đơn vị đã bám trụ, chiến đấu kiên cường suốt 147 ngày đêm (từ ngày 8-6 đến ngày 3-11-1968), tại địa danh lịch sử Đồng Lộc, góp bàn làm rõ thêm cuộc chiến đấu anh dũng tại Đồng Lộc và những nhân tố làm nên chiến thắng, để nhận thức đúng tầm vóc, ý nghĩa giá trị lịch sử và hiện thực của chiến thắng Đồng Lộc.

Từ khóa: Ngã ba Đồng Lộc; giá trị lịch sử và hiện thực

1. Ngã ba Đồng Lộc trở thành trọng điểm đánh phá của không quân Mỹ

Năm 1967, quân và dân miền Bắc nêu cao chủ nghĩa anh hùng cách mạng, đoàn kết hiệp đồng trong thế trận phòng không nhân dân, với lực lượng nòng cốt là Quân chủng Phòng không-Không quân, đã đánh bại cuộc chiến tranh phá hoại bằng không quân và hải quân của đế quốc Mỹ vào thủ đô Hà Nội, Hải Phòng và rất nhiều mục tiêu kinh tế, chính trị, quốc phòng, các trọng điểm giao thông quan trọng trên miền Bắc.

Đầu năm 1968, quân và dân miền Nam tiến hành cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Mậu Thân, đợt 1 từ ngày 30-1 đến ngày 28-3, giành được chiến thắng oanh liệt, các lực lượng vũ trang cách mạng đồng loạt tiến công 6 thành phố lớn, 44 thị xã, hàng trăm quận lỵ, phát động quần chúng nổi dậy đồng loạt và làm chủ nhiều vị trí quan trọng khắp miền Nam.

Bị thất bại nặng nề trên cả hai miền Nam, Bắc, ngày 31-3-1968, Tổng thống Mỹ Johnson buộc phải ra lệnh ngừng ném bom miền Bắc từ vĩ tuyến 20 trở ra, không tái cử tổng thống và chấp nhận đàm phán với Việt Nam Dân chủ Cộng hòa ở Paris. Đế quốc Mỹ buộc phải ném bom hạn chế từ vĩ tuyến 20 trở vào còn để xoa dịu phong trào đấu tranh của nhân dân Mỹ, lừa bịp nhân dân thế giới. Với bản chất ngoan cố và hiếu chiến, âm mưu “ném bom hạn chế” là để tập trung toàn bộ lực lượng không quân và hải quân đánh phá toàn miền Bắc, đế quốc Mỹ dồn toàn bộ lực lượng này đánh phá ác liệt vào các trọng điểm giao thông chiến lược trên dải đất hẹp.

Từ tháng 6-1968, đế quốc Mỹ tập trung đánh phá từ vĩ tuyến 19-Nam sông Lam, tức là từ Hà Tĩnh trở vào.

Địa bàn Quân khu IV là dải đất hẹp hình “cán xoong”, địa hình rất phức tạp, một bên là dãy

Trường Sơn hiểm trở, một bên là Biển Đông. Nơi đây tập trung nhiều tuyến giao thông chiến lược quan trọng nối liền hậu phương lớn miền Bắc với tiền tuyến lớn miền Nam và nước bạn Lào. Dọc theo bờ biển là quốc lộ 1, song song với quốc lộ 1 là trục quốc lộ 15 chạy qua địa hình đồi núi, xen kẽ rừng già của dãy Trường Sơn. Đây là hai tuyến giao thông huyết mạch vận chuyển vào chiến trường miền Nam. Cường độ, mật độ đánh phá của đế quốc Mỹ trên khu vực trọng điểm giao thông chiến lược này ngày càng ác liệt. Thời điểm trước tháng 4-1968, mỗi ngày đế quốc Mỹ huy động 150-160 lần/chiếc đánh phá toàn miền Bắc. Từ tháng 4-1968, mỗi ngày đế quốc Mỹ huy động 300-350 lần/chiếc, đánh phá quyết liệt các trọng điểm giao thông trong vùng “cán xoong”. Sau khi các trọng điểm giao thông trên quốc lộ 1 và nhất là trọng điểm cầu Cổ Ngựa bị đánh hỏng hoàn toàn thì mọi hoạt động vận tải chiến lược chi viện chiến trường miền Nam buộc phải chuyển qua quốc lộ 15A. Con đường 15A đi qua Ngã ba Đồng Lộc trở thành cung đường huyết mạch trên tuyến vận tải chiến lược Bắc-Nam.

Khu vực Ngã ba Đồng Lộc có diện tích khoảng 0,6 km² (hơn 50 ha) trong phạm vi 4 xã Đồng Lộc, Trung Lộc, Thượng Lộc và Mỹ Lộc thuộc huyện Can Lộc, tỉnh Hà Tĩnh. Về địa hình, Ngã ba Đồng Lộc là một khu đất hẹp, trổng trải, một bên là núi trọc, một bên là ruộng nước sinh lầy vừa khó mở các tuyến đường tránh vừa khó bố trí các trận địa phòng không. Khi biết phần lớn hàng hóa chi viện từ miền Bắc vào miền Nam đều phải đi qua trọng điểm hiểm yếu này, từ tháng 4 đến tháng 10-1968, đế quốc Mỹ tập trung lực lượng lớn không quân đánh, ném 48.600 quả bom các loại xuống khu vực Ngã ba Đồng Lộc. Binh quân mỗi mét vuông đất nơi đây phải hứng chịu 3 quả bom tấn. Ngã ba Đồng Lộc vừa là cửa ngõ vừa là trọng điểm giao thông của tuyến quốc lộ 15A, nơi diễn ra những

trận đánh quyết liệt, bảo vệ tuyến đường vận tải thông suốt từ Bắc vào Nam trên địa bàn Quân khu IV anh hùng; nơi sáng ngời ý chí quyết tâm sắt đá của toàn Đảng, Quân và dân Việt Nam, trên mặt trận bảo đảm giao thông vận tải trong kháng chiến chống Mỹ, cứu nước.

2. Tăng cường lãnh đạo, chỉ huy của Trung ương Đảng, Quân ủy Trung ương, thống nhất quyết tâm, hành động Đảng-Quân-Dân, hoàn thành thắng lợi nhiệm vụ

Nhận rõ tầm quan trọng có tính chất chiến lược của mặt trận bảo đảm giao thông vận chuyển trên địa bàn Quân khu IV, ngày 6-6-1968, Ban Bí thư Trung ương ra Thông tri “Về việc tăng cường lãnh đạo và tổ chức chỉ đạo đảm bảo giao thông vận tải ở Quân khu IV”; đặc biệt nhấn mạnh đây là công tác chiến lược đột xuất của toàn Đảng, toàn quân, toàn dân, và quyết định thành lập Ban Chỉ đạo bảo đảm giao thông vận tải Quân khu IV. Đến đầu tháng 8-1968, Ban Bí thư quyết định thành lập Bộ Tư lệnh bảo đảm giao thông vận tải Khu IV thay thế Ban Chỉ đạo bảo đảm giao thông vận tải Quân khu IV để thống nhất lãnh đạo các lực lượng đảm bảo giao thông trên địa bàn này. Đồng chí Phan Trọng Tuệ, Ủy viên Trung ương Đảng, Bộ trưởng Bộ Giao thông Vận tải làm Tư lệnh; Thiếu tướng Lê Quang Hòa làm Chính ủy; đồng chí Đinh Đức Thiện làm Phó Tư lệnh; các đồng chí Chủ tịch tỉnh Nghệ An, Hà Tĩnh, Quảng Bình cùng hai đồng chí Lê Văn Trị, Nguyễn Xuân Mậu, Phó Tư lệnh và Phó Chính ủy Quân chủng Phòng không-Không quân làm Ủy viên.

Bộ trưởng Bộ Quốc phòng, Bí thư Quân ủy Trung ương chỉ đạo, giao nhiệm vụ cho Bộ Tư lệnh bảo đảm giao thông vận tải Khu IV: “Bất cứ bằng cách nào cũng phải đảm bảo cho kỳ được giao thông thông suốt để không ảnh hưởng đến tiền tuyến lớn. Việc đảm bảo giao thông thông

suốt là công tác quan trọng nhất thiết phải thi hành cho kỳ được”¹.

Để thực hiện nhiệm vụ chiến lược đột xuất này, Bộ Tổng tham mưu, Bộ Tư lệnh, Đảng ủy Quân chủng Phòng không-Không quân giao nhiệm vụ cho Sư đoàn Phòng không cơ động 367 cơ động chiến đấu vào phía Nam vĩ tuyến 20, hiệp đồng chặt chẽ với các lực lượng Phòng không Quân khu IV và các lực lượng bảo đảm giao thông của Bộ Tư lệnh bảo đảm giao thông tại Quân khu IV.

Lực lượng của Sư đoàn Phòng không cơ động chiến lược 367 gồm 3 trung đoàn pháo phòng không 210, 230, 224 và Trung đoàn Tên lửa 278. Từ ngày 10-5 đến ngày 30-5, Sư đoàn 367 triển khai chiến đấu ở Bắc sông Lam, tổ chức tập trung hỏa lực đánh lớn, bắn rơi 19 máy bay Mỹ. Sau chiến thắng lớn trên quê hương Bác, toàn Sư đoàn 367 cơ động bảo vệ các trọng điểm giao thông từ Hà Tĩnh đến Quảng Bình.

Trung đoàn Phòng không 210 với 6 đại đội pháo cao xạ 57 mm và 1 tiểu đoàn pháo cao xạ 37 mm làm nhiệm vụ bảo vệ Ngã ba Đồng Lộc. Cuối tháng 7 đầu tháng 8, Trung đoàn được tăng cường thêm 3 tiểu đoàn pháo 37 mm là tiểu đoàn 22, 24, 66.

Trung đoàn 230 bảo vệ khu vực ngã ba Tân Đức (cầu Cháy, ngầm La Khê, ngã ba Tân Đức). Đây là khu vực chân hàng lớn để tiếp nhận và chuyển hàng hóa từ đường 15 sang đường 12, 20 sang Lào, rồi vào miền Nam.

Ngày 6-6-1968, 6 đại đội và 1 tiểu đoàn hỏa lực của Trung đoàn 210 cơ bản hoàn thành việc triển khai chiến đấu trên địa bàn Ngã ba Đồng Lộc và Linh Cảm. Thời điểm tháng 6-1968, lực lượng bảo vệ và bảo đảm giao thông tại Ngã ba Đồng Lộc có: Trung đoàn Phòng không 210 và đơn vị cao xạ 37mm và 12,7mm của tinh đội Hà Tĩnh; 1.200 thanh niên xung phong của Đại đội 553 thuộc Tổng đội Thanh niên xung phong 55

Hà Tĩnh; 1 tiểu đoàn công binh rà phá bom mìn; 1 đội máy xúc, san ủi đất; lực lượng thanh niên, dân quân tự vệ của các xã quanh khu vực Đồng Lộc: xã Đồng Lộc, Trung Lộc, Thượng Lộc, Mỹ Lộc... Thời gian cao điểm tháng 7, tháng 8, Trung đoàn 210 được tăng cường thêm 2 tiểu đoàn pháo cao xạ 37 mm. Lực lượng thanh niên xung phong và dân quân tự vệ được huy động tăng cường cho Đồng Lộc lên tới 16.000 người.

Nhiệm vụ của bộ đội Phòng không là đánh máy bay Mỹ trong mọi tình huống để bảo vệ các đoàn xe vận tải, bảo vệ lực lượng thanh niên xung phong, công binh, bảo vệ Ngã ba Đồng Lộc, các chân hàng trong khu vực. Nhiệm vụ của lực lượng thanh niên xung phong cùng với đội máy xúc, san ủi đất: Quan sát bom rơi, cảm biến báo hiệu những điểm bom chưa nổ, san lấp hố bom, giải phóng mặt đường. Lực lượng công binh: Kịp thời rà phá các quả bom từ trường, bom nổ chậm để bảo đảm an toàn cho các lượng bảo đảm giao thông và lực lượng vận tải chiến lược. Dân quân tự vệ các xã khu vực Đồng Lộc phục vụ các đơn vị phòng không chiến đấu đào hầm pháo, tiếp đạn, cứu thương và tăng cường lực lượng cho thanh niên xung phong làm nhiệm vụ.

Tất cả các lực lượng tham gia phải đoàn kết, hợp đồng chặt chẽ dưới sự lãnh đạo chỉ huy thống nhất của Bộ Tư lệnh bảo đảm giao thông vận tải Khu IV nhằm hoàn thành thắng lợi nhiệm vụ chiến lược đột xuất: Đánh thắng âm mưu chiến lược của Mỹ dùng không quân và hải quân đánh phá các trọng điểm giao thông trên địa bàn Quân khu IV. Đảm bảo giao thông thông suốt, chi viện cho quân dân miền Nam giành chiến thắng trong cuộc tiến công nổi dậy Mậu Thân 1968, đánh bại ý chí xâm lược của đế quốc Mỹ, tạo bước ngoặt quyết định của cuộc chiến tranh.

Cuộc chiến đấu tại Ngã ba Đồng Lộc nhằm bảo đảm giao thông trên trọng điểm, vị trí yết hầu của

tuyên giao thông chiến lược này diễn ra 5 tháng, từ ngày 8-6 đến ngày 3-11-1968. Mỗi tháng, không quân Mỹ đánh phá 28 ngày, bình quân mỗi ngày huy động từ 36-50 lần/chiếc máy bay, đánh phá 6 đến 8 trận vào trọng điểm giao thông Đồng Lộc. Trong những ngày, những đợt cao điểm, đế quốc Mỹ huy động tới trên 100 lần bay, bắn phá 10-15 trận với những thủ đoạn đánh phá tinh vi, rất xảo quyệt². Tại Ngã ba Đồng Lộc và các trọng điểm giao thông, Mỹ sử dụng các vũ khí sát thương và phá hủy với sức công phá lớn; dùng bom bi, rốc két, súng máy 20 mm, bom phát quang, đánh vào trận địa pháo, gây thương vong lớn và phá hủy vũ khí, khí tài của ta. Từ ngày 8-6 đến ngày 27-6, toàn Trung đoàn hy sinh 74 đồng chí, bị thương 151 đồng chí. Trong ngày 16-6-1968, 30 cán bộ chiến sĩ Trung đoàn hy sinh, 47 người bị thương. Trung đoàn có 6 đại đội 57 mm, mỗi đại đội 6 khẩu đội mà cuối tháng 6, chỉ còn 3 đại đội, mỗi đại đội chỉ đủ quân số cho 2 đến 3 khẩu đội. Trong đợt đánh phá trận địa cuối tháng 7, địch dùng bom phát quang đã làm cụt nòng của 5 khẩu pháo của Đại đội 104 và 106...

Khi đánh phá vào trọng điểm Ngã ba Đồng Lộc, máy bay Mỹ không chỉ dùng bom tấn để phá đường, phá cầu, phá núi để đất lở lấp nghẽn các đoạn đường qua ngã ba, chúng còn dùng bom bi, bom nổ chậm, bom từ trường, bom bướm để sát thương lực lượng thanh niên xung phong, công binh và phá hủy các phương tiện vận tải vận động trên tuyến giao thông trọng điểm này.

Để góp phần làm nên chiến thắng Đồng Lộc, dưới sự lãnh đạo của Đảng, quân dân Hà Tĩnh, trực tiếp là Trung đoàn Phòng không 210, lực lượng thanh niên xung phong Hà Tĩnh, mà nòng cốt là Đại đội Thanh niên xung phong 552, bộ đội công binh, công nhân viên ngành giao thông Hà Tĩnh, thanh niên, dân quân tự vệ và nhân dân của huyện Can Lộc chủ yếu là của các xã Đồng

Lộc, Trung Lộc, Thượng Lộc, Mỹ Lộc... đã phải chiến đấu với lực lượng không quân với sức mạnh “không thể tưởng tượng” của đế quốc Mỹ với một tinh thần, nghị lực và ý chí quyết tâm cao độ, vì sự nghiệp giải phóng hoàn toàn miền Nam, thống nhất đất nước.

3. Giá trị lịch sử và hiện thực

Lịch sử cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước vĩ đại của dân tộc đã ghi nhận cuộc chiến đấu ngoan cường, dũng cảm, vượt qua mọi gian khổ, hy sinh, mưu trí, thông minh và tài thao lược cùng những chiến công xuất sắc trong 147 ngày đêm trên trọng điểm giao thông lịch sử Ngã ba Đồng Lộc. Chiến thắng Đồng Lộc, chiến thắng trên địa bàn trọng điểm, yết hầu của tuyến giao thông chiến lược chi viện cho tiền tuyến lớn miền Nam, đóng vai trò quan trọng trong đánh bại hoàn toàn cuộc chiến tranh phá hoại miền Bắc lần thứ 2 của không quân Mỹ từ vĩ tuyến 20 trở vào; bảo đảm chi viện kịp thời cho miền Nam Tổng tiến công nổi dậy Mậu Thân 1968. Tổng thống Johnson, buộc phải tuyên bố ngừng ném bom không điều kiện toàn miền Bắc, chấp nhận Mặt trận Dân tộc giải phóng miền Nam Việt Nam là thành viên trong cuộc đàm phán tại Pari, tạo nên bước ngoặt của cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước của dân tộc.

Chiến thắng Đồng Lộc là một chứng minh sinh động và hùng hồn cho chiến thắng truyền thống yêu nước, đoàn kết, của giá trị văn hóa Việt Nam. Hàng nghìn chiến sĩ lực lượng phòng không, công binh, thanh niên xung phong và dân quân tự vệ trực tiếp làm nhiệm vụ bảo vệ tuyến giao thông chiến lược ở Ngã ba Đồng Lộc, đều ở tuổi mười tám, đôi mươi. Một thế hệ trẻ sinh ra và trưởng thành trong điều kiện đất nước có chiến tranh, được giáo dục, tiếp thu và kết tinh những phẩm chất, giá trị cao đẹp của con người Việt Nam: Lòng yêu nước nồng nàn, đức hy sinh cao thượng, thương nước,

thương nhà, thương người, thương mình, xả thân cứu nước, lạc quan tin tưởng, bản lĩnh kiên định vững vàng, lao động cần cù sáng tạo, chiến đấu ngoan cường mưu trí, sáng tạo, đoàn kết, hợp đồng, kỷ luật nghiêm minh...

Là cán bộ chính trị Ban Chính trị Trung đoàn 210, trong 147 ngày đêm làm nhiệm vụ ở Đồng Lộc, tôi (đồng chí Đào Duy Quát-BBT) và các đồng chí trong Ban Chính trị đã chia nhau đi đến trận địa các đại đội hỏa lực để nắm tư tưởng và cùng cán bộ chính trị tiến hành công tác tư tưởng trước, trong và sau mỗi trận chiến đấu, được tận mắt chứng kiến những phẩm chất cao quý của con người Việt Nam, của chủ nghĩa anh hùng cách mạng được biểu hiện sinh động trong chiến đấu, phục vụ chiến đấu trên những trọng điểm đánh phá, bảo vệ và thông tuyến vận tải huyết mạch.

Sống mãi tấm gương của nữ Anh hùng La Thị Tám và Mười cô gái của Tiểu đội 4, Đại đội 552 Thanh niên xung phong. Ngày 8-6-1968, sáng tinh mơ mà hơn 1.000 đội viên thanh niên xung phong của Đại đội 552 đã có mặt ở mặt đường chuẩn bị cho chiến dịch giải phóng ách tắc Ngã ba Đồng Lộc. Anh chị em thanh niên xung phong bước vào cuộc chiến đấu ác liệt này mà nói cười rất vui vẻ và tràn ngập niềm tin. Tấm gương lạc quan tin tưởng, bình tĩnh, dũng cảm và đức hy sinh cao thượng của anh chị em thanh niên xung phong đã được nhạc sĩ Xuân Giao thể hiện trong bài hát “Cô gái mở đường”.

Vang vọng mãi khẩu hiệu hành động “Sống bám cầu bám đường, chết kiên cường dũng cảm”. Ở Trung đoàn Phòng không 210, sau khi được quán triệt nhiệm vụ vào Ngã ba Đồng Lộc bảo vệ trọng điểm giao thông, yết hầu của tuyến giao thông chiến lược chi viện cho tiền tuyến lớn miền Nam, mọi cán bộ, chiến sĩ của các đại đội hỏa lực đều viết khẩu hiệu hành động của mình lên mũ, lên lá chắn của khẩu pháo: “Sống bám cầu bám

đường, chết kiên cường dũng cảm”. Cán bộ, chiến sĩ Trung đoàn 210 đã hành động như thế trong 147 ngày đêm tại ngã ba-tọa độ lửa này. Sau 147 ngày đêm chiến đấu, toàn Trung đoàn hy sinh 122 đồng chí, bị thương 259 người, thương vong 2/3 lực lượng hỏa lực; vũ khí bị hư hỏng 86%, nhưng vẫn kiên cường trụ bám trận địa, siết chặt đội hình, tiếp tục chiến đấu, vì có tiếng pháo sẽ làm vũng lòng anh chị em thanh niên xung phong và công binh đang hoạt động trên mặt đường.

Đó là tấm gương của Đại đội trưởng 106 Trần Ca. Trong trận chiến đấu ác liệt, có 6 đại đội trưởng của 6 đại đội hỏa lực, thì 5 đại đội trưởng đã anh dũng hy sinh, còn duy nhất Đại đội trưởng Trần Ca. Chấp hành nghiêm chỉnh lệnh của Trung đoàn, đồng chí chỉ huy đại đội cơ động chiếm lĩnh trận địa mới ngay cạnh cầu Tùng Cóc. Trận địa này có nhiều lợi thế để tiêu diệt máy bay Mỹ và bảo vệ mục tiêu nên không quân Mỹ dùng nhiều thủ đoạn và các loại vũ khí sát thương lớn để loại bỏ lực lượng ta, san phẳng trận địa. Đại đội trưởng Trần Ca vẫn quyết tâm chỉ huy bộ đội đào công sự pháo suốt đêm để đến sáng, đưa toàn bộ 6 khẩu pháo vào công sự, chiếm lĩnh trận địa và kịp thời tổ chức đánh trả 5 đợt đánh phá của máy bay Mỹ; giữ vững trận địa, bảo vệ an toàn mục tiêu.

Sáng sớm ngày 25-6, một tốp 2 chiếc A4 tiếp cận từ hướng Đông, lợi dụng ánh sáng mặt trời, phóng rốcét vào trận địa 106, Trần Ca bị thương rất nặng, vẫn không rời vị trí chỉ huy. Trước lúc hi sinh, anh còn dặn đồng đội: “Phải bám trụ kiên cường, bắn rơi máy bay Mỹ bảo vệ an toàn Ngã ba Đồng Lộc!”.

Đó là tấm gương 2 chiến sĩ thông tin của Đại đội 105, Nguyễn Văn Hương và La Chí Phú trong trận chiến ngày 7-7, bom Mỹ làm đứt đường dây thông tin của đại đội. Nơi dây đứt là bãi bom từ trường của máy bay Mỹ thả xuống. Hai chiến sĩ Hương, Phú vẫn bất chấp hiểm nguy, vào nối dây liên lạc. Ngay

khi vừa nổi thông liên lạc thì quả bom từ trường gần đó phát nổ, hai đồng chí đã anh dũng hy sinh.

Trong trận chiến đấu ngày 21-6, pháo thủ Phan Xuân Thước bị thương cánh tay trái nhưng vẫn nén đau tiếp tục chiến đấu đến khi kết thúc, lên trạm xá Trung đoàn điều trị được 5 ngày, Thước đã trốn trạm xá về đơn vị tiếp tục chiến đấu.

Trong trận chiến đấu ngày 21-6, trắc thủ máy đo xa Nguyễn Quyết Tiến, Đại đội 104, bị một viên bom bi bắn vào xương hàm mặt, vẫn nén đau không rời vị trí chiến đấu, tiếp tục cung cấp phần tử cự ly mục tiêu cho đại đội trưởng chỉ huy chiến đấu.

Chiến sĩ lái xe xích Nguyễn Văn Kiên, xung phong lái xe kéo pháo qua bãi bom từ trường để chiếm lĩnh trận địa chiến đấu. Bom nổ, Kiên bị chấn thương cột sống, gãy răng, nhưng anh vẫn lạc quan, giữ vững niềm tin chiến thắng. Sau thời gian điều trị, anh trở về ngay đơn vị làm nhiệm vụ phục vụ chiến đấu.

Đại đội trưởng Đại đội 104 Nguyễn Văn Bảng là tấm gương của lòng dũng cảm và tài chỉ huy. Anh đã xung phong đưa đại đội vào trận địa đồi Ngô Đồng-một vị trí rất ác liệt, nhưng có những điều kiện để tiêu diệt được nhiều máy bay địch. Anh phán đoán rất nhanh thủ đoạn của các loại máy bay địch, linh hoạt chỉ huy đại đội bắn rơi nhiều máy bay Mỹ, hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ.

Đó là Đoàn thanh niên dân quân tự vệ xã Trung Lộc, suốt 147 ngày đêm, bắt chập mọi gian khổ hy sinh, sát cánh phục vụ chiến đấu cùng Trung đoàn Phòng không 210; hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ cứu thương. Trong và sau mỗi trận chiến đấu, anh chị em có mặt ngay tại trận địa, sơ cứu và đưa thương binh vào trạm xá; cáng đưa liệt sĩ về nơi quy định, đào đắp mộ và cùng cán bộ chính trị của Trung đoàn tiến hành các lễ an táng trang nghiêm...

Phẩm chất cao đẹp của những cán bộ, chiến sĩ Trung đoàn Phòng không 210 và 1.200 thanh niên xung phong Đại đội 552 Hà Tĩnh, cán bộ, chiến sĩ Tiểu đoàn Công binh, Đoàn Thanh niên và dân quân tự vệ Hà Tĩnh... đã góp phần chung đúc, tô thắm truyền thống yêu nước, sức mạnh quật cường của dân tộc, trong chiến thắng Đồng Lộc lịch sử. Đây là nhân tố làm nên giá trị lịch sử của chiến thắng Đồng Lộc.

Nửa thế kỷ đã qua, chiến thắng và những hi sinh của quân và dân ta tại Ngã ba Đồng Lộc, vì công cuộc giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước, luôn được khắc ghi trong những trang sử tự hào của Đảng, Quân đội và nhân dân Việt Nam. Ngày nay, dưới sự lãnh đạo của Đảng, toàn Đảng, toàn quân và dân đoàn kết, nhất trí, phát huy mạnh mẽ tinh thần, ý chí tiến công cách mạng, phát huy truyền thống anh hùng cùng những giá trị lịch sử cao đẹp của thời kỳ kháng chiến hào hùng vào thực tiễn cách mạng hiện nay, tạo thành nguồn sức mạnh chiến thắng trong sự nghiệp xây dựng và đổi mới toàn diện, đẩy mạnh CNH, HĐH đất nước, vững vàng hội nhập quốc tế.

1. *Lịch sử Lữ đoàn 210*, Nxb QĐND, H, 2009, tr. 98

2. Đế quốc Mỹ dùng máy bay trinh sát, máy bay nghi binh đánh lạc hướng lực lượng phòng không, sau đó dùng các tốp máy bay cường kích bất ngờ tấn công, đánh phá mục tiêu, gây nhiều khó khăn cho lực lượng của ta.